

HEDMARK OG OPPLAND STATSADVOKATEMBETER

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Deres referanse:
22/4778-MTH/LLE

Vår referanse:
22/1816 - 2 / TKL008

Dato:
11.01.2023

Høring - Forslag til endringer i konfliktrådsloven, straffeloven mv. - Strafferettslige reaksjoner og tvangsmidler for ungdom

Vi viser til Justis- og beredskapsdepartementets brev av 13. oktober 2022 om ovennevnte og avgir felles høringsuttalelse for Vestfold, Telemark og Buskerud statsadvokatembeter, Agder statsadvokatembeter og Hedmark og Oppland statsadvokatembeter.

Innledningsvis viser vi til riksadvokatens hørings svar ved forrige høringsrunde i 2020¹. Vi har ikke merknader til høringsnotatets punkt 3, 5 og 6. Våre merknader knyttes i hovedsak til punkt 2 om forenkling av det rettslige rammeverket for ungdomsreaksjonene og til punkt 4 om elektroniske og digitale kontrolltiltak.

2. Forenkling av det rettslige rammeverket for ungdomsstraff og ungdomsoppfølging

Under forutsetningen om at grensen mellom ungdomsoppfølging og ungdomsstraff er uklar, tiltrer vi departementets intensjon om å tydeligere skille mellom straffartene og forenkle det rettslige rammeverket. Vi deler departementets syn på at forenklingen kan føre til økt bruk av straffereaksjonene². Riksadvokaten pekte i 2020³ på at ungdomsoppfølging har blitt ilagt for relativt bagatellmessige forhold. Vi gjentar riksadvokatens oppfordring om at det i arbeidet med lovproposisjonen bør gis uttalelser som gir mer støtte til vurderingene som påtalemyndigheten skal foreta.

Fjerning/reduksjon av overføringsgrunnlagene for ungdomsoppfølging, meklings i konfliktråd og oppfølging i konfliktråd⁴ har dels sammenheng med kompetansedelingen mellom påtalemyndigheten og domstolene. Siden det er tilkjennegitt at reaksjonsformene som foreslås

¹ Brev 18. desember 2020

² Høringsnotatet side 18

³ Brev av 18. desember 2020 side 5

⁴ Høringsnotatet side 22-23

fjernet i liten grad benyttes, tiltrer vi endringen som også fremstår som en lovteknisk forenkling.

Departementets forslag om at det skal gjelde krav til samtykke ved ungdomsoppfølging, mens det skal være et vilkår om egnethet for ungdomsstraff, tiltres.

For uten gjeninnføring av særvilkåret om erstatning til fornærmede i straffeprosessloven § 71a, foreslås adgangen til å kombinere ungdomsstraff og ungdomsoppfølging med særvilkår etter straffeprosessloven § 37 fjernet. Forslaget som fremmes nå, er det motsatte av det som fulgte av høringen i 2020, nemlig å utvide adgangen til også å gjelde ungdomsstraff. Det opprinnelige forslaget fikk støtte hos flere av høringsinstansene, blant annet riksadvokaten.

Det bærende argumentet nå synes å være at vilkår som fastsettes av hhv. påtalemyndigheten eller domstolen på den ene siden og vilkår som fastsettes i ungdomsplan på den andre, blir fragmentert. Det samme gjelder oppfølging ved eventuelle brudd. Forslaget forutsetter at de vilkårene som det kan være aktuelt å ilegge, i stedet bør fastsettes i ungdomsplanen med hjemmel i konfliktrådsloven § 25.

Under forutsetning av at de hensynene som begrunner særvilkår etter straffeloven § 37 vil bli ivaretatt gjennom ungdomsplan, finner vi å kunne tiltre forslaget. Det bør imidlertid være en klar forutsetning at tiden mellom rettskraftig dom og iverksettelse av straffereaksjonen ikke bør være særlig lang, jf. konfliktrådsloven § 24 første ledd.

4. Elektroniske og digitale kontrolltiltak

4.2 Gjennomføring av varetekt som oppholdspåbud med elektronisk kontroll

Departementet opprettholder forslaget fra høringen i 2020 om bruk av elektronisk kontroll som varetektssurrogat, men slik at dette ikke skal være avgrenset til barn mellom 15 og 18 år slik det opprinnelige forslaget lød.

Under henvisning til overskriften i departementets høringsbrev som indikerer at høringen gjelder strafferettslige reaksjoner og tvangsmidler for *ungdom*, finner vi grunn til å bemerke at det fremstår som noe underlig at departementet har tatt til orde for å utvide personkretsen til å gjelde alle aldersgrupper. Etter vårt syn burde dette ha kommet klarere frem av overskriften.

Når det gjelder fengsling, også av personer mellom 15 og 18 år, er det forutsatt fra departementet at terskelen for bruk av varetektsfengsling ikke skal endres⁵. Forutsetningen for oppholdspåbud med elektronisk kontroll er at tiltaket er tilstrekkelig for å ivareta formålet med

⁵ Høringsnotatet side 63

fengslingen. Forslaget forutsetter derfor at oppholdspåbud ikke skal kunne ilegges uten at retten har funnet at de generelle og spesielle fengslingsvilkårene er til stede⁶.

Riksadvokaten uttalte⁷ under høringen i 2020:

Terskelen for å varetektsfengsle ungdom er i dag meget høy, og det er tvilsomt om det aktuelle varetektsurrogatet vil være tilstrekkelig til å ivareta formålet med fengsling i særlig mange av de tilfellene der påtalemyndigheten får medhold i fengsling pr. i dag. Som riksadvokaten tidligere har gitt uttrykk for, vil imidlertid oppholdspåbud med elektronisk kontroll kunne være et hensiktsmessig supplement til varetektsfengsling, dvs. for ungdom som ikke kan fengsles med den terskelen som er etablert for dette. Et slikt inngrep kan f.eks. være forholdsmessig overfor ungdom som stadig pådrar seg nye straffbare forhold og hvor rettetføringen dermed forsinkes.

Etter vårt syn er dette fortsatt gjeldende for gruppen av personer mellom 15 og 18 år.

I høringen nå har departementet sluttet seg til høringsuttalelser fra riksadvokaten og Kriminalomsorgsdirektoratet om at denne gjennomføringsformen sjelden vil kunne ivareta formålene med varetektsfengsling, men at det kan være et alternativ særlig for unge lovbrøyttere og i noen saker om gjentakelsesfare⁸. Departementets videre uttalelse om at det likevel er gode grunner for å åpne for at retten kan vurdere konkret om oppholdspåbud med elektronisk kontroll kan erstatte fengsling, er imidlertid ikke nærmere begrunnet.

Forslaget om at oppholdspåbudet skal kunne kombineres med innlevering av pass, førerkort, sjøfartsbok mv. vil neppe ha noen selvstendig betydning da dette erfaringsmessig ikke reduserer unndragelsesfare, bevisforspillelsesfare eller gjentakelsesfare. De fleste personer fengslingsalternativet vil være aktuelt for antas å være norske borgere eller borgere av et Schengenland.

Etter vårt syn er det vanskelig å kommentere forslaget ytterligere idet forslaget ikke fremstår som tilstrekkelig utredet og heller ikke har sammenheng med et fengslingsalternativ som er ment for personer mellom 15 og 18 år.

4.3 Elektronisk kontroll under gjennomføring av ungdomsstraff

Departementets forslag synes å være harmonisert med innsigelsene fra riksadvokaten under høringen i 2020 om rettighetstap i form av kontaktforbud etter straffeloven § 57, eventuelt med elektronisk kontroll⁹ og elektroniske kontrolltiltak under gjennomføring av ungdomsstraff¹⁰. Vi har derfor ikke ytterligere merknader til forslaget.

⁶ Høringsnotatet side 69

⁷ Brev 18. desember 2020 side 10

⁸ Høringsnotatet side 70

⁹ Brev av 18. desember 2020 side 4

¹⁰ Brev av 18. desember 2020 side 10

Iris Øsp Lydsdottir Storås
førstestatsadvokat

Thorbjørn Klundseter
statsadvokat

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur